
*Pred Zlatníctvom**Karol Wojtyła*
Pred zlatníctvom*Malý úvod o veľkom človeku*

Nesklátil ho ani zákerný atentát a choroby. O tejto veci sa vyjadril už dávnejšie, keď hovoril o utrpení: „Neraz som mohol konštatovať, že táto strašná neodvratnosť sa môže prijať nie ako fatalita, ale ako znamenie vyvolenosti a povolania, prinášajúc vnútorný pokoj a takú istú radosť, akú skusuje človek, keď objaví zmysel svojho života a svojej identity, t.j. meno, ktorým ho volá Boh.¹

A nemá to jednoduché ani vo vlastnej Cirkvi. – vyskytujú sa doktrínálne otázky. Postoj pápeža: „Kto cestuje vozom po hrbolatých cestách, musí sa úzkostlivo starať o kolesá.“

Manželská, či snúbenecká obrúčka je len symbol, ale symbol pravdivosti a neodvolateľnosti vo vernosti. „Váha týchto zlatých obrúčok – (hovorí – nie je váhou kovu,) ale skutočnou váhou človeka, (každého z vás osobne) a oboch súčasne.“

Láska je prúdenie a prudké, nedá sa do dna vidieť, preto nie všetko je láskou, čo sa ňou nazýva: „a unášani si myslia, že pochopili celé tajomstvo lásky, medzitým sa jej však ešte ani nedotkli.“ A ďalej konštatuje: „Láska nie je náhoda. Má chuť celého človeka ...a váhu celého jeho osudu.“ Sú to všetko hlboké psychologické procesy, ktoré sa akoby naakumulujú v blížiacich sa dvojiciach, avšak rešpektujú len povrchné citové vzrušenie, v ktorom číhajú veľké rodinné rozvraty a tragédie.

¹ Š.Šenčík, SJ; c. d., str. 67

*Pred Zlatníctvom**I. Znamenia**(Terézia, Andrej)**Andrej*

Nepoddával som sa len dojmu a čaru zmyslov, lebo viem, že vtedy by som naozaj nebol vystúpil zo svojho „ja“ a nezaujal inú osobu – ale práve toto bolo namáhavé, veď moje zmysly na každom kroku zaznamenávali pôvab žien, s ktorými som sa stretával.

Rozhodol som sa teda hľadať ženu, ktorú naozaj budem mať pre to moje „druhé ja“ a most postavený medzi nami nebude rozhojdanou lavičkou uprostred lekna a trstiny.

Chcel som, aby láska bola vášňou, citom, ktorý prevýši všetko, veril som v absolútnu hodnotu citu. A preto som nijako nemohol pochopiť, o čo sa opiera tá nádherná prítomnosť Terézie vo mne, vďaka čomu ju v sebe mám, čo jej zabezpečuje miesto v mojom „ja“...

...láska sa tak trochu rodila z odporu.

Terézia

Nikdy sa nestalo, že by som v sebe pestovala cit, ktorý by mal zostať bez odpovede.

Andrej sa vtedy okato zaujímal o Kristínu, mne to však nenaštrbilo prekrásny dojem z potuliek. Vždy som totiž bola tvrdá ako drevo, ktoré skôr spráchnivie, než sa rozlepí. Ak som aj plakala, nebolo to preto, žeby som sa bola sklamala v láske. A jednako mi bolo ťažko.

Myslela som na signály, ktoré sa nemôžu navzájom stretnúť. Bola to myšlienka o Andrejovi a o mne. A pocítila som, aký ťažký je život. Tej noci mi bolo veľmi ťažko, hoci to bola naozaj nádherná bieščadská noc, plná tajomstiev prírody.

Andrej

Zahnala ma do úzkych svojou fantáziou a tou utajovanou bolesťou, ktorú som vtedy nechápal, ale dnes som ju ochotný pokladať za náš spoločný majetok.

Koľko rokov prechádzala popri mne, a ja som nevedel, že to kráča a dospieva práve ona. Zdráhal som sa prijať to, čo je pre mňa dnes tým najkrajším darom.²

Fragment z Teréziinho listu Andrejovi

A ver mi, do očí mi udreli disproporcie, ktoré v sebe máš. Disproporcia medzi túžbou po šťastí a ľudskými možnosťami je, isteže, nevyhnutná. Ale ty stoj, čo stoj chceš vypočítať svoje šťastie tak, ako vypočítavaš všetko vo svojej projektovej kancelárii. Chýba Ti odvaha a dôvera – v čo? koho? – v život, vlastný osud, v ľudí, v Boha...³

Terézia

Vyzreli sme prostredníctvom množstva listov, ktoré sme si za tie roky vymenili.⁴

² str. 13-16

³ str. 19

⁴ str. 20

*Pred Zlatníctvom**Zbor*

Čudné, a predsa nevyhnutné –
a znova sa od seba vzd'aloť,
lebo človek nepretrvá v človeku
donekonečna a nevystačí človek.

II. Ženích

(Anna, Štefan)

Anna

Nie je to strašné prisúdiť steny svojho vnútra iba jednému obyvateľovi, ktorý mňa samu môže vydediť a pozbaviť ma v ňom miesta?

Veril, že získal svoje práva raz a navždy, a ja som zasa chcela, aby si ich znova a znova vydobýjal.

Vari má byť láska kompromisom? Nemá sa rodiť v boji o lásku iného človeka?⁵

Potom struny začali mlknúť a nikto tomu nemohol zabrániť. Myslela som si, že na vine je Štefan – a v sebe som vinu nevedela nájsť. Život sa čoraz viac menil na ťaživú existenciu dvoch ľudí, ktorí v sebe navzájom zaberajú čoraz viac menej miesta. Zostal len súhrn povinností, súhrn dohovorený a premenlivý, pritom čoraz viac odtrhovaný od čistej chuti nadšenia.

Náhodný spolubesedník – Adam

Pri tomto rozhovore som si uvedomil, odkiaľ pokiaľ siaha ľudská láska a aké má strmé brehy.

Život je dobrodružstvo a zároveň má svoju logiku i konzekvencie. ... rozum má zostať s pravdou.

Anna

Vari pravda nie je to, čo človek najsilnejšie cíti? Náš rozhovor dostal nečakaný spád. Netušila som, kam až povedie. Bol to výsledok mojej citlivosti a jeho inteligencie.

Bola som nemenej jemná ako vášnivá – veď láska je vecou zmyslov a atmosféry. Funguje a súvisí s tým, že dvaja ľudia sa pohybujú v kruhu svojich citov.

Adam však celkom nesúhlasil. Láska je podľa neho syntézou životov dvoch ľudí, ktoré sa v istom bode zbíhajú, a z dvoch bytostí robia jednu.

A potom ešte raz zopakoval, že už čoskoro pôjde touto ulicou Ženích. Táto správa, ktorú som počula po druhý raz, ma už nielen fascinovala, ale vzbudila vo mne aj túžbu. Túžbu po niekom dokonalom, po mužovi rozhodnom a dobrom, ktorý bude iný ako Štefan, iný, iný! A s tou náhlou túžbou v srdci som sa cítila iná a mladšia.⁶

Neviem, čo sa to so mnou stalo, že som chcela upútať pozornosť každého muža.

⁵ str. 29

⁶ str. 31-33

*Pred Zlatníctvom**Adam*

Rozdiel medzi tým, čo sa nachádza na povrchu, a tým, čo je tajomstvom lásky, tvorí príčinu drámy. Je to jedna z najväčších drám v existencii ľudstva. Povrch lásky má svoj prúd, prúd rýchly, mihotavý, ľahko sa meniaci. A unášaní si myslia, že pochopili celé tajomstvo lásky, medzitým sa jej však ešte ani nedotkli.

Človek je isté *continuum*, istý celok, istá súvislosť...

Anna

Už – už som sa chcela k nemu privinúť, veď večer bola taký teplý a toľko svetla sa cedilo pomedzi hrdzavejúce októbrové lístie. Tak veľmi som opäť túžila po mužskom pleci a prechádzke v aleji vädnučích gaštanov.

Cestou som stále rozmýšľala o tom istom, vychádzajúc v ústrety každému mužovi.

Adam

Láska nie je náhoda. Má chuť celého človeka. Má jeho špecifickú váhu. A váhu celého jeho osudu. Nemôže byť len chvíľkovou záležitosťou. Človek prechádza do večnosti cez ňu. Preto má Boží rozmer, lebo len Boh je večný.⁷

Človek je uvrhnutý do času. Zabudnúť na to, zabudnúť! Byť len chvíľu, len teraz – a odpútať sa od večnosti. Vziať všetko naraz a ihneď všetko stratiť.

...

vrátil som sa, aby som ti ukázal ulicu. Je prekrásna. Je prekrásna nie preto, že je na nej veľa obchodov, neónov, architektonických pamiatok, ale preto, že je plná ľudí. Pozri, tamtou stranou prechádzajú dievčatá. Smejú sa, hlasno sa rozprávajú. Ach, ale ty iste nevieš, kam idú.

Zhasli im lampy, nuž si idú kúpiť olej.

...

preto som ťa zobudil, že touto ulicou má prechádzať Ženích. Rozumné panny mu chcú vyjsť v ústrety so svetlom, pochabé panny zaspali a postrácali lampy. Vravím ti, že sa nestihnú zobudiť, a keď sa aj zobudia, nestihnú pohľadať a zapáliť lampy.

Anna

...človek, keď sa náhle zobudí, je vždy ešte chvíľu ospatý. A Ženích prejde rýchlo. Je to iste mladý muž a nebude čakať.⁸

Adam

Zďaleka som videl, ako si šla tou ulicou a pokúšala sa upútať na seba pozornosť. Počul som tvoje srdce. Zúfalo si privolávala lásku, ktorej sa ti nedostáva. Hľadala si niekoho, kto by ťa vzal za ruku, pritúlil k sebe...

Ach, Anna, ako ti mám vysvetliť, že na druhej strane všetkých tých lások, ktoré sú súčasťou nášho života, - je Láska! Ženích ide tou ulicou a chodí po každej ulici! Ako ti má vysvetliť, že si nevesta. Bolo by treba ihneď preraziť jednu z vrstiev tvojej duše, ako sa preráža vrstva zeme pri hľadaní prameňa vody uprostred zeleného lesa. Počula by si, ako hovorí: milovaná, nevieš do akej miery mi patíš, do akej miery si vlastníctvom mojej lásky

⁷ str. 34-35

⁸ str. 36-37

Pred Zlatníctvom

i môjho utrpenia – lebo „milovať“ znamená dávať život cez smrť, „milovať“ znamená vyvieriť ako prameň živej vody v hĺbinách duše, ktorá horí alebo tlie, ale vzbĺknúť nemôže. Ach, plameň a prameň! Necítiš prameň, a plameň ťa spaľuje.

Anna

Opäť som videla tie dievčatá. S veselými tvármi. Naozaj sú také čisté a šľachetné, alebo mali v živote šťastie, nie ako ja?

Ó, pochabá, pochabá žena, zobudená preto, aby si ďalej spala!

Adam

V Ženíchovej tvári každý z nás nachádza podobu tvári tých, s ktorými nás spojila láska na tejto strane života a existencie. Všetky sú v Ňom.

Anna

Bojím sa tej tváre.⁹

Zbor. Štefan

Dve zhasnuté lampy.

Jedna druhej nedala plameň.

...

Stmieva sa, a On priniesol svetlo.

Priniesol a preniesol.

*A chcel sa stať tebou i mnou,
ním i ňou.¹⁰*

Anna

...nesmieš klesať nadol, keď ťarchu tvojho života ukážu moje váhy.¹¹

III. Deti

(Monika a Krištof)

Terézia

...bola nesmelá a krehká.¹² Robila na mňa dojem uzavretej bytosti, ktorej vlastná hodnota tak veľmi smeruje dovnútra, že už nepreniká k iným ľuďom. Je to skutočná hodnota?

A my dvaja – ja a Andrej – sme splynuli prostredníctvom dvoch zlatých obrúčok. Toľko sme vyčítali zo zrkadla, a ďalej bola neznáma.¹³

⁹ str. 38-39

¹⁰ str. 41

¹¹ str. 42

¹² Monika

¹³ zo zrkadla, ktoré bolo vo výklade zlatníctva. Neznáma – budúcnosť.

Pred Zlatníctvom

Niet nádeje bez strachu a strachu bez nádeje.¹⁴

(Rozhovor Krištofa s Monikou)

Krištof

Otca som nepoznal¹⁵ – nuž neviem, aký má byť muž. Začínam žiť od nuly. Chýbajú mi hotové modely.

Ale nechcem, aby si mala taký osud ty. Chcem zostať v prítomnosti...

Monika

Neodídeš jedného dňa ako môj otec, ktorý je v dome cudzí – alebo neodídem ja ako matka, ktorá sa odcudzila? Môže vôbec ľudská láska trvať po celý ľudský život? Nuž to, čo ma teraz ovláda, je cit lásky, - ale ovláda ma aj akási obava z budúcnosti.

Berieš si predsa dievča vzdorné, nadmieru citlivé, ktoré sa ľahko uzatvára do seba a ťažko preráža kruh, čo vždy tvorí vlastné „ja“. Berieš si takú, čo vstrebáva...

Krištof

Človeka nemilujeme preto, že má „bezproblémový charakter“.¹⁶

Terézia

Monikino dedičstvo: trhlina v tamtej láske na ňu zapôsobila hlboko, že aj jej láska sa začína trhlinou.

Stali sme sa pre nich prahom, ktorý prekračujú s námahou, aby vošli do nových príbytkov – do príbytkov vlastných duší. ... Žijeme v nich veľmi dlho. Keď nám dospievajú pred očami, akoby sa stávali neprístupnými, sú ako nepriepustná zem, ale už predtým nás pojali do seba.

A hoci zvonku sa zamknú, zostávame v ich vnútri a – strach pomyslieť – ich život akosi potvrdzuje to, čo sme my tvorili, čím sme trpeli (ako možno hovoriť o láske v minulom čase).

Krištof

Keď sme prevzali obrúčky.... Bol som úplne dojatý jej vzrušením a nepriamo mojím zážitkom z jej vzrušenia...

Terézia

Monika sa nehanbila za trhlinu, ktorá sa sama zrastala v ich dušiach, ale v nej ešte mala svoju ozvenu.

Monika

Ach, kedy už konečne začneme žiť vlastným životom! A kedy už konečne uverím, že nie si ako otec! Kedy budeš len Krištof, oslobodený od tamtych asociácií!

¹⁴ str. 45

¹⁵ otec odišiel na front, keď mal 2 roky a už sa nevrátil

¹⁶ str. 47-48

*Pred Zlatníctvom**Krištof*

- Ľudia majú aj dušu, nielen masky na tvárach.

Terézia

Jedného dňa mi povedal: „Som tu na to, aby som na mieste každého človeka dvíhal ďalší jeho osud, lebo včasnejší sa aj vo mne začal.“¹⁷

¹⁸Krištof ju cestou pritúlil k sebe. Chcel pretvoriť spomienky rodičov.¹⁹

Anna

...hovoril si mi: touto ulicou prejde Ženích... Čakala som, motajúc sa chvíľu medzi zaspávajúcimi dievčatami, kým iné niesli lampióny a šli mu v ústrety. Šla som s nimi. Keď sa ukázal, pozrela som mu zblízka do tváre. Bola to Štefanova tvár. Chcela som ihneď utiecť. Myslíš si, že som sa s tým už zmierila? Pocit nepomeru vo mne nezmizol bez stopy. Nemohla som, nemôžem zblížiť tieto dve tváre, nemôžem ich stotožniť.

...prestala som ním pohrdať, prestala som ním žiť žiaľ, to strašné roztrpčenie zo života, ktorý mi práve on zničil.

Žijeme jeden pre druhého? Asi nie. Skôr žijeme pre deti. Monika je najproblematickejšia, jej sa to asi dotklo najväčšmi.

Adam

Nová láska sa mohla začať len stretnutím so Ženíchom.

...Ľudí sa ako absolútna hodnota zmocňuje láska, ktorej chýba absolútny rozmer. Ale oni vedení klamom, sa neusilujú zachytiť tú lásku o Lásku, ktorá taký rozmer má. Zrejme ani netušia o takejto potrebe, lebo ich zaslepuje nielen sila citu, ale sú slepí skôr pre nedostatok pokory. Je to nedostatok pokory vzhľadom na to, čím láska musí byť v skutočnosti. Čím viacej sú si toho vedomí, tým im hrozí menšie nebezpečenstvo. V opačnom prípade je nebezpečenstvo veľké: láska nevydrží tlak celej skutočnosti.

Niekedy sa zdá, že ľudský život je prikrátky na lásku.²⁰

¹⁷ Adam

¹⁸ Krištof a Monika po svadobnom obrade

¹⁹ str. 49-52

²⁰ str. 53-54